

Hallituksen esitys Eduskunnalle Brasialle suunnattuun kansainväliseen rahoitusjärjestelyyn osallistumisesta sekä valtion takauksen myöntämisestä Suomen pankille

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto oikeutettaisiin osallistumaan Kansainvälisen järjestelypankin Brasialle suunnittelemaan rahoitusjärjestelyyn. Järjestelyllä pyritään estämään kansainvälisen rahoituskriisin eteneminen. Vaarana on, että rahoituskriisi leviää, mikäli kansainvälinen yhteisö ei ryhdy toimenpiteisiin Brasiliaa uhkaavan talouskriisin ehkäisemiseksi. Kaikki Euroopan unionin valtiot ovatkin ilmoittaneet, mahdol-

lisiin valtioneuvosto/parlamenttivarauhin, osallistuvansa tähän kansainväliseen rahoitusjärjestelyyn. Suomen osalta järjestelyn toteutus edellyttää valtion takauksen myöntämistä Suomen Pankille. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtioneuvosto oikeutettaisiin antamaan valtion takaus Suomen Pankille pääomamäärältään enintään 50 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin suuruiselle takaukselle, jonka Suomen Pankki antaa Kansainväliselle järjestelypankille.

1. Yleistä

Kansainvälisen rahoituskriisin edetessä Aasiasta Venäjälle ja uhatessa loppukesästä 1998 Latinalaista Amerikkaa, kansainvälinen yhteisö ja Kansainvälinen valuuttarahasto ovat ryhtyneet toimenpiteisiin rahoituskriisin etenemisen ja sen seurauksena koko maailmantaloudelle aiheutuvien haitallisten seurausten estämiseksi.

Monet Latinalaisen Amerikan maat ovat joutuneet kärsimään rahoituskriisistä lähinnä Venäjän rahoituskriisiä seuranneen yksityisten sijoittajien hermostuneisuuden seurauksena. Sijoittajien mielenkiinto on kohdistunut ainoastaan korkeimman luottoluokituksen omaaviin papereihin. Monilla Latinalaisen Amerikan mailla oli syys-lokakuussa enää varsin rajalliset mahdollisuudet uuteen lainanottoon kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta. Lainoista maksettavat korkomarginaalit laajenivat 12—14 prosenttiin ja valuuttakursseihin kohdistui heikkenemispaineita.

2. Brasilia

Brasilia on pinta-alaltaan maailman viiden-

neksi suurin valtio. Sen asukasluku oli vuonna 1997 noin 160 miljoonaa. Brasilia on Latinalaisen Amerikan tärkein teollisuusmaa. Se on myös Kiinan jälkeen maailman toiseksi suurin ulkomaisten investointien vastaanottajamaa. Suomen suorat yhteydet Brasiliaan ovat olleet vähäiset, joskin kaupallisia yhteyksiä on pyritty lisäämään.

Brasilia menetti syyskuussa valuuttavaranostaan 21 miljardia Yhdysvaltojen dollaria, vaikkakin korkotaso samalla nostettiin kaksinkertaiseksi reaalikoron noustessa 30 prosenttiin. Valuuttapako on sittemmin laantunut ja valuuttavarananto on nyt noin 42 miljardia Yhdysvaltojen dollaria.

Brasilian talous on kuitenkin edelleen häiriöaltis. Brasiliaa vuodesta 1994 hallinnut, lokakuussa uudelleen valittu, presidentti Henrique Cardoso on poliittisista syistä pitänyt tiukasti kiinni kiinteän valuuttakurssin politiikastaan ja vuonna 1994 omaksutusta taloudellisesta uudistusohjelmastaan "Plano Real". Sen avulla vuosittainen talouskasvu on vuodesta 1994 lähtien ollut noin 4 prosenttia ja inflaatio laskenut noin 2500 prosentista vuonna 1993 noin 3 prosenttiin syyskuussa 1998. Brasilian talouden vaikeutena on kuitenkin suuri budjettialijäämä (noin 7 prosenttia bruttokansantuotteesta).

Budjettiongelman ratkaisemiseksi presidentti Cardoso on esittänyt tiukan kriisiohjelman kongressin hyväksyttäväksi. Säästötoivotteeksi on asetettu 23,5 miljardia Yhdysvaltojen dollaria. Kriisiohjelma merkitsee muun muassa veronkorotuksia, virkamiesten eläke-etuuksien leikkauksia ja korotettuja sosiaaliturvamaksuja virkamiehille. Vuoden 1999 budjettiesityksessä, jota kiristettiin vielä 9.11.1998, ensi vuoden inflaatioksi on arvioitu noin 1,6 prosenttia. Budjettiesityksessä arvioidaan korkokannan alenevan nykyisestä noin 40 prosentista keskimäärin 24,7 prosenttiin. Infrastruktuurimenoja esitetään leikattavaksi 40 prosentilla ja peruspalveluja 17 prosentilla.

3. Kansainvälinen yhteisö rahoituskriisin etenemisen estäjänä

Kansainvälisessä yhteisössä on tuotu esiin ajatus kriisimekanismin luomisesta uhkaavien talouskriisien ehkäisemiseksi. Brasilian, joka on pyrkinyt noudattamaan tiukkaa kansallista talousohjelmaa, katsotaan joutuneen kärsimään kansainvälisestä rahoituskriisistä. Tämän vuoksi Brasilia on nyt otettu kohteeksi valtiona, jonka omia pyrkimyksiä taistelussa talouslamaa vastaan tuettaisiin uudentyyppisellä ja hyvin nopealla aikataululla läpivietävällä kriisimekanismilla.

Kansainvälisen rahoituspaketin olennaisina osina olisivat toisaalta Brasilian luja sitoutuminen Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa sovittuun talousohjelmaan ja toisaalta kansainvälisen yhteisön Brasialle suunnittelemissa rahoitusjärjestelyillä. Rahoituspaketilla pyritään estämään sekä Brasilian oman talouden romahtaminen ja sen laajakantoiset vaikutukset kaikkien Latinalaisen Amerikan maiden talouksiin että maailmanlaajuisesti koko maailmantalouden kannalta haitallisen rahoituskriisin yhä laajempi leviäminen.

Kansainvälinen valuuttarahasto julkisti 13.11.1998 runsaan 41 miljardin Yhdysvaltojen dollarin suuruisen Brasilian rahoitusohjelman, jonka edellytyksenä ollut kolmevuotista talous- ja finanssipoliittista uudistusta koskevat neuvottelut valuuttarahaston ja Brasialian viranomaisten välillä oli silloin saatettu päätökseen. Rahoituspakettiin osallistuisivat Kansainvälinen valuuttarahasto, Maailmanpankki, Latinalaisen Amerikan kehityspankki ja Kansainvälinen järjestelypankki. Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin rahoitusosuudeksi on suunniteltu noin 22,5 miljardia Yhdysvaltojen dollaria. Suomi osallistuu tähän osaan rahoituspaketista Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin jäsenenä. Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusosuus olisi noin 14,5 miljardia Yhdysvaltojen dollaria, josta Amerikan Yhdysvaltojen osuudeksi on ilmoitettu 5 miljardia Yhdysvaltojen dollaria.

4. Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestelyyn osallistuminen

Hallituksen esityksessä pyydettyvät valtuudet koskevat Kansainvälisen järjestelypankin osuutta rahoituspaketissa. Kansainvälisen valuuttarahaston pääjohtaja Michel Camdessus on 5.11.1998 päivätyllä kirjeellä kääntynyt ECOFIN-neuvoston puheenjohtajan, Itävallan valtiovarainministerin Rudolf Edlingerin puoleen. Puheenjohtajaa pyydettiin välittämään Euroopan unionin jäsenmaiden valtiovarainministereille pyyntö tukea Kansainvälisen järjestelypankin välityksellä toteutettavaksi suunniteltua rahoitusjärjestelyä. Kaikki Euroopan unionin jäsenmaat ovat alustavasti ilmoittaneet osallistuvansa tähän rahoitusjärjestelyyn edellyttäen, että järjestelylle saadaan kunkin jäsenmaan lakien mukainen hyväksyminen.

Euroopan unionin jäsenmaiden lisäksi Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestelyyn osallistuisivat: Amerikan Yhdysvallat, Japani, Kanada, Sveitsi ja Norja.

Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestely toteutettaisiin pääosin siten, että pankki hoitaisi rahoituksen ja rahoitusjärjestelyyn osallituvien valtioiden keskuspankit antaisivat takauksen rahoituksen vakuudeksi. Täten Suomen Pankki antaisi takauksen Kansainväliselle järjestelypankille ja Suomen valtio puolestaan antaisi vastavakuuksia vaatimatta omavelkaisen takauksen Suomen Pankille. Suomen osuudeksi rahoitusjärjestelyssä on arvioitu enintään 50 miljoonaa Yhdysvaltojen dollaria eli noin 260 miljoonaa Suomen markkaa.

Lisäksi Kansainvälinen järjestelypankki ottaisi itse vastatakseen noin 300 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin suuruisen osuuden rahoitusjärjestelystä.

5. Rahoituspaketin toteuttaminen edellyttää tiukkaa sitoutumista talousohjelmaan

Kansainvälisen rahoituspaketin toteuttami-

nen edellyttää Brasilian valtion tiukkaa sitoutumista Kansainvälisen valuuttarahaston ja Brasilian valtion välillä sovittuun kolmevuotiseen talous- ja finanssipoliittiseen ohjelmaan, jolla pyritään luomaan vahva pohja talouden vakaudelle ja kasvulle. Ohjelman ytimenä voidaan pitää julkisen talouden kroonisen alijäämän korjaamista. Julkisen velan suuruudeksi asetettu tavoite on 46 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ohjelman toteuttamisen uskotaan omalta osaltaan edistävän kansainvälisen rahoitusmaailman tasapainottumista.

6. Taloudelliset vaikutukset

Suomen valtion takaus lisää valtion velvoitteita pääomamäärältään enintään 50 miljoonalla Yhdysvaltojen dollarilla eli noin 260 miljoonalla Suomen markalla. Tarkoituksena on, että Suomen Pankin rahoitusjär-

jestelystä saamia takausprovisioita tilitetään valtiolle.

7. Ehdotukset

Edellä olevan johdosta ehdotetaan,

että Eduskunta oikeuttaisi valtioneuvoston osallistumaan Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suunnittelemaan rahoitusjärjestelyyn, ja

että Eduskunta oikeuttaisi rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi valtioneuvoston tämän määräämillä ehdoilla vastavakuuksia vaatimatta antamaan Suomen Pankille enintään 50 000 000 Yhdysvaltojen dollarin suuruisen oma-velkaisen takauksen Suomen Pankin Kansainväliselle järjestelypankille antaman vastaavan suuruisen takauksen vakuudeksi.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri Sauli Niinistö

